

ՀԱՆՍՈՍՈՒԹԻՒՆ

Աշխարհիս մէջ գտնուած ամենեւեմ հաշտեալութեամբ մարգարիտներուն վրայ :

Հիւս պատմեաց մէջ շատ մեծ գովուած եամբ կը յիշուին Նգիպտոսի վերջին թագուհւոյն Սղէոպատրայի երկու փառաւոր մարգարիտները . որոնց ամէն մէկը միլիոն մը սեստերտ կ'աժէր կըսեն¹ : Պլինիոս կը պատմէ թէ Սղէոպատրա ուզելով ծաղը ընել Նիտոնիոսի ըրած մեծածախ կոչուեցնելուն աղքատութիւնը , խոստացաւ որ ինքը այնպիսի հացկերոյթ մը անոր ընէ որ միլիոն մը սեստերտ երթայ : Հաւատաց Նիտոնիոս ու ծիծաղեցաւ . բայց փառասէր թագուհին խօսքի տակ չմնալով , զՆիտոնիոսը երկրորդ օրուան սեղանի հրաւիրեց : Աւ իրաւընէ փառաւոր կերակուրներ ու ըմպելիքներ կը վիտային . բայց Նիտոնիոսի ու Սղէոպատրայի աչքին առջև ասոնք մեծ բան մը չէին : Արբոր Նիտոնիոս ծիծաղելով մը ամէն մէկ կերակուրին զինը հարցունելով վրայ է վրայ կը զարնէր , ու Սղէոպատրային դառնալով , Վեռ շատ վար ենք հազար բիւր սեստերտէն կ'ըսէր . Վիչ մ'ալ կեցիր , պատասխան տուաւ Սղէոպատրա . ասոնք դեռ բան չեն . հազար բիւր սեստերտը ես իմ ձեռքովս պիտի ուտեմ : Այ ըսելու ատեն ոսկիէ բաժակ մը դիմացը բերին մէջը քացախ . զարմացաւ Նիտոնիոս աս նոր տեսակ կերակրոյն վրայ . ան ատեն հանեց Սղէոպատրա ակնջի մարգարտեայ օղը որ ինչպէս ըսինք հազար բիւր սեստերտ կ'աժէր , ու քացախին մէջ նետեց . երբոր լուծուեցաւ , առաւ խմեց . ու հպարտութեամբ մը դարձաւ Նիտոնիոսի նայեցաւ , որուն կարմրիւ իրեն համար մեծ յաղթանակ մը կը համարէր : Այ օղին միւս զոյգը Սղէոպատրայի մեռնէլէն ետև () գոստոս հոռմ տարաւ , ու շատ մեծ ըլլալուն՝ երկու կտոր ընել

¹ Որ գրեթէ 1,200,000 ֆրանք կ'ընէ . 8 սեստերտը 1 ֆրանք կամ 5 դուռուշ կ'ընէ :

տուաւ ու Նիտոնիոսի դիցուհւոյն նուիրեց : Ասովպոս անունով կատակերգակին մէկուն որդին ալ կը յիշուի Սղէոպատրա անունով , որուն համար Արատիոս կ'ըսէ թէ

Ըղջնազ մարգարիտ յունկանէն Մետելայ
Առ և լոյծ ի քացախ շառաւիղն Եսովպայ ,
Եւ սեստերտ հարիւր բիւր
Ի մի ումպ կերակրուր : ¹

Ապանիոյ Փիլիպպոս Բ թագաւորին Բանամայի մարգարիտ մը ընծայ տրուեցաւ տանձի ձեռով , աղանիի հաւկթի մեծութեամբ . ասոր 100,000 ֆրանք զին կտրեցին :

Պարսից Շահին անուանի մարգարիտը զոր Թաւերնիէ Վաղղիացի Ճանապարհորդը անձամբ տեսած է 1633ին , 72,000 թումանի (միլիոն ու կէս ֆրանք) աժէք ունի կ'ըսէ :

Անետիոյ հասարակապետութիւնը () սմացոյ Սիւլէյման թագաւորին 400,000 ֆրանքի արժէքով փառաւոր մարգարիտ մը ընծայ ըրաւ :

Աոտոլփոս Բ կայսեր թագին վրայի մարգարիտը կ'ըսուի թէ 30 քրադ կը կշռէր . իսկ մեծութիւնը տանձի չափ կար . բայց ինչպէս որ հաւանական կ'երևայ մեծցուցած բան մըն է ասիկայ :

Առն Փաշանայապետն ալ հայազգի հարուստ վաճառականէ մը գեղեցիկ մարգարիտ մը գնեց 350,000 ֆրանքի :

Վանի մը տարի առաջ Ղափա կըղզիէն մեծ , հաւկթաձև ու կաթնագոյն ճերմակ խիստ աղուոր մարգարիտ մը Սատրաս բերուեցաւ , զորն որ ճարտար ակնագործ մը բանեցաւ ու ձևացուց յուշկապարկի կամ « Իրէնայի »² մարմին . որուն գլուխն ու թևերը ճերմակ գրակոնտիկոնէ³ էին . իսկ վարի կողմը կամ ձկան պոչը՝ կանաչ գրակոնտիկոն : Թէ մարգարիտը և թէ բանուած գրակոնտի

¹ Որտե երգիծ . Բ . Գ . 239 :

² Սիրէնայ՝ որոնց մէնք համբարեալ կ'ըսենք առասպելեալ օրիորդներ էին որ Սիկիլիոյ Ժայռերուն վրայ կը բնակէին , ու ճամբորդները իրենց երգերուն անուշութեամբ հրապուրելով կը նաւաբեկէին . զասոնք մէջէն վրա ձկան պէս պոչաւոր կը նկարէին հիները :

³ ՏԻ . Բի . Գ . Է . Email .

կոնք , ինչպէս տեսնողներէ լսեցինք ,
սքանչելի բան մըն էր՝ որ մարդուն աչքը
կ'առնէր գեղեցկութեամբ . մէջքի կա-
մարին վրայ այս տողը փորագրած է ե-
ղեր .

Fallunt aspectus cantusque Syrenis.

Սիրենայց պարուղ է գեղ և գեղգեղ :

Ինչո՞ք հիմակուան կամ ծանօթ մար-
գրիսներուն ամենէն գեղեցիկը () ու-
թուայ () ողիմայի թանգարանին մէ-
ջինն է : ասիկա 28 քրագ կը կշռէ ,
ձեւը կը զոտաձեւ , ու այնպէս շողո-
ղուն՝ որ առջի տեսածիդ՝ քեզի թափան-
ցիկ կ'երևայ : () ողիմայ այս մարգրի-
տը հնդիկ նաւու մը () իզոր անունով նա-
ւապետէ մը գներ է . և այնչափ յարգի
է ու անգիւտ այս պատուական գոհա-
րը , որ մութուայի մէջ ճամբորդներուն
առջի տեսնելու բաներէն մէկը սե-
պուած է :

ԲՆԱԿԱՆ ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

ԲՆԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ

Գոյն

Ի՞նչու մէջ սփռած այսչափ
տեսակ գոյներուն երանգն ու փողփո-
ղումը ամէն ժամանակ մարդկային մը-
տաց զարմանքն ու զուարճութիւնը ա-
ռաւելու պատճառ եղած է , միանգա-
մայն և զխոնարհ՝ թէ արդեօք ինչէն
առաջ եկած են այսչափ զանազանու-
թիւն երանգոյ , արդեօք ամէնը մէկ
սկիզբէ թէ այլ և այլ սկիզբներէ յա-
ռաջագայեալ է : Հոս բացատրենք թէ
մարմնոց գունաւորելուն գլխաւոր սլատ-
ճառն ի՞նչ է :

Երբ մարմնոց մը մակերևութին
զարնելով ու անկէ ցողնալով՝ աչքի
գործարանին մէջ ըրած տպաւորութիւնը
կը կոչուի գոյն : Եւ տոն առջինն եղաւ
որ արեւու ճառագայթ մը եռանկիւնի
հատուածակողմապակելոյ մէջէն անցը-
նելով տեսաւ , որ նոյն ճառագայթը եւ-
թը արփի բաժնուեցաւ եօթը այլևայլ

գոյներով , որ են կարմիր , նարնջի , գե-
ղին , կանաչ , ծիրանի , կապուտակ , մա-
նուշի . որմէ հետեւեցաւ թէ լուսոյ ճեր-
մակ ճառագայթները աս եօթը գոյնե-
րէն բաղկացեալ են :

Ի՞նչո՞ք գոյացութեանց մէջ կան
ոմանք որ իրենց վրայ ինկած լուսոյ
եօթներփնեան արփիները բովանդակ
կը ծծեն , անով բոլորովին սև կերևնան .
կան ուրիշներ ալ որ իրենց վրայ ինկած
արեգական ճերմակ լոյսը բոլորովին կը
վանեն առանց ամենեւին պահելու , որով
մարմնը ճերմակ կը տեսնուի . բայց
կան մարմններ ալ որ լուսոյ գունաւոր
արփիներէն մէկ քանին կը ծծեն մէկ-
քանին կը վանեն . ասով է ահա որ մար-
մնները բաղադրեալ գունով կամ կիս-
երանգ կը տեսնենք : () որ օրինակ
մարմին մը կարմիր կ'ըլլայ , երբ իր մա-
կերեւոյթը լուսոյ ամէն արփիներն ծծէ և
կարմիր արփին միայն ցոլացնէ . կապոյտ
կերևնայ՝ երբ կապոյտ արփին միայն ցո-
լացնէ ու մէկալ արփիները ծծէ . ա-
սանկ իմացիր ամէն գոյներուն վրայ ալ :

Ի՞նչո՞ք ճառագայթ ծծելու և ճառա-
գայթ ցրուելու յատկութիւն կը կախուի
իրենց մակերևութէն և իրենց բաղկա-
ցուցչաց բնալուծական գոյացութենէն :
Ի՞նչո՞ք այն մարմնները որ կարողու-
թիւն ունին լուսոյ ամէն երանգները
ծծելու ու մէկը միայն ցոլացնելու , ա-
նոնք կը կոչուին դարձ գոյնաւորիչ կամ
նիւթ գոյնաւորիչ . որ ամէն արարածոյ
մէջ , այսինքն ծառոց արմատներու , բու-
ներու , տերևներու , ծաղկներու , ոլորտ
ղոց , և կենդանական գոյացութեանց
մէջ անխտրաբար սփռած ըլլալով , մար-
դիկ շատ աշխատութեամբ կը հանեն
կը մաքրեն և կը գործածեն ներկագոր-
ծութեան արհեստով :

Գունաւորիչ նիւթերու մէջ քիչ կը
գտուի որ բնական կերպով զատուած
ըլլայ ուրիշ բաղկացուցիչ նիւթերէն՝
որոնց հետ զրեթէ միշտ խառնուած է :
Ի՞նչ բանս է որ զիրենք այն նիւթե-
րէն զատելը կը դժուարացնէ :

Գործիւնոր մարմնոց մէջ հասարա-
կաբար գտուած գոյներն են կարմիրը ,